

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ В БІЗНЕС-ПРОЦЕСАХ ПІДПРИЄМСТВА

Богацька Н.М., Галюк О.В.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті висвітлена сутність фінансового стану підприємства, наведені основні показники оцінки фінансового стану підприємства. Розглянуті актуальні проблеми підприємства та виявлені шляхи їх покращення в бізнес-процесах підприємства.

Ключові слова: підприємство, фінансовий стан підприємства, фінансова стабільність, аналіз фінансового стану.

Постановка проблеми. Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства. Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Також, головним завданням кожного підприємства є виявлення шляхів покращення фінансового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам аналізу та поліпшення фінансового стану присвячено ряд робіт вітчизняних та закордонних вчених, серед яких треба виділити праці Бланка І.О., Олексюка О.С., Ковальова В.В., Стоянової Є.С., Шеремета А.Д., Крейніної М., Альтмана Е., Хелферта Е., Рішара Ж. та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для оцінки фінансового стану виникає необхідність в систематичному аналізі фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості. Нестабільність економіки обумовлює необхідність для кожного суб'єкта господарювання постійно шукати шляхи підвищення ефективності своєї діяльності, що потребує знаходження нових управлінських рішень для подолання недоліків.

Метою статті є дослідження сутності фінансового стану підприємства та обґрунтування шляхів покращення фінансового стану.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий стан підприємства – це одна з найважливіших характеристик результатів діяльності кожного підприємства, що визначається взаємодією всіх складових фінансових відносин підприємства, сукупністю усіх виробничо-господарських факторів [2, с. 74].

Фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. У найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Таке трактування суті поняття «фінансовий стан» дає змогу розуміти під ним характеристику діяльності підприємства, у якій, як у дзеркалі, знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства, в тому числі й роботи з управління фінансовими ресурсами [7, с. 268]. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Він характеризується ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінан-

сування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

Умовою життєздатності підприємства й основою його розвитку в конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Правильна оцінка фінансової стійкості підприємства за сучасних умов господарювання є досить потрібною як для його керівництва і власників, так і для інвесторів, партнерів, кредиторів, державних органів. Фінансово-економічний стан та фінансова стійкість підприємства цікавить і його конкурентів, але вже в іншому аспекті – негативному; вони зацікавлені в ослабленні позицій конкурентів на ринку. Фінансова стійкість необхідна підприємству для постійного стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами підприємства, здатності шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також затрати на його розширення і оновлення. На неї впливають різні причини – як внутрішні, так і зовнішні: виробництво дешевої продукції та надання послуг, які мають попит, міцне становище підприємства на ринку, високий рівень матеріально-технічного забезпечення виробництва і застосування передових технологій, налагодженість економічних зв'язків із партнерами, ритмічність кругообігу засобів, ефективність господарських і фінансових операцій, незначний ступінь ризику в процесі здійснення виробничої і фінансової діяльності тощо. Таке розмаїття причин, що впливають на діяльність ринкового підприємства, зумовлює різні аспекти його стійкості, зокрема загальний, ціновий, фінансовий, а залежно від факторів, що впливають на неї, – внутрішній і зовнішній аспекти.

Внутрішня стійкість підприємства відображає такий стан його трудового потенціалу, матеріально-речової й вартісної (грошової) структур виробництва і таку його динаміку, при якій забезпечуються стабільно високі натурально-речові й фінансові результати функціонування підприємства. В основі досягнення внутрішньої стійкості підприємства лежить своєчасне й гнучке управління внутрішніми і зовнішніми факторами його діяльності.

Зовнішню, щодо суб'єкта господарювання, стійкість слід визначати на основі стабільності економічного середовища, в рамках якого здійснюються його операції. Вона досягається відповідним макроекономічним регулюванням ринкової економіки.

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торгівельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення.

Оцінка фінансового стану підприємства має здійснюватись шляхом обчислення системи економічних показників, які характеризують господарсько-фінансове становище суб'єктів господарювання.

До основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, належать такі:

1) показники оцінки майнового стану підприємства; показники ліквідності та платоспроможності; 2) показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел засобів підприємства);

3) показники ділової активності (обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей, обертання оборотних коштів, ресурсівіддача);

4) показники аналізу рентабельності (прибутковості) (загальна рентабельність, аналізу оборотності капіталу та трансформації активів, аналізу рентабельності капіталу);

5) показники позицій підприємства на ринку цінних паперів.

Інформаційною базою аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність. Фінансова звітність – це сукупність форм звітності, які складені за даними фінансового обліку з метою надання зовнішнім і внутрішнім користувачам узагальненої інформації про фінансовий стан у зручному і зрозумілому вигляді для прийняття цими користувачами певних ділових рішень. Метою фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Фінансова звітність складається з балансу, звіту про фінан-

сові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до звітів.

Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства опрацювала певні прийоми його здійснення. Виділяють такі основні прийоми аналізу:

1) горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом. У балансу – показники на кінець періоду з показниками на початок року. У Звіті про фінансові результати – показники звітного періоду з показниками попереднього періоду тощо;

2) вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури показників для оцінку впливу різних факторів на кінцевий результат. В балансі підприємства за показником структури складові ранжуються і визначаються найвагоміші складові на вплив зміни валюти балансу. У звіті про фінансові результати визначаємо складову кожної статті в загальній сумі виручки, що використовується при порівняльному аналізі, а також при побудові прогнозних фінансових звітів;

3) трендовий аналіз – обов'язковим є наявність інформації за певний ретроспективний період, що дозволяє вивчити основні тенденції динаміки показників. На основі екстраполяції визначається перспективне значення основних показників, а також прогнозується перспективний аналіз фінансового стану;

4) аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими даними балансу підприємства, звіту про фінансові результати та інших форм звітності. Данні відношення характеризують певний фінансовий стан: аналіз показників ліквідності; аналіз структури джерел засобів; аналіз обороту оборотних коштів (робочого, функціонуючого капіталу; оборотності капіталу та трансформації активів; ділової активності (оборот дебіторської та кредиторської заборгованостей, ресурсовіддачі); аналіз рентабельності (загальної рентабельності та рентабельності капіталу); аналіз ефективності використання майна; аналіз позицій підприємства на ринку цінних паперів;

5) порівняльний аналіз – для визначення реального фінансового стану підприємства необхідно провести порівняння із розрахунковими показниками, із

середніми галузевими, із показниками конкурентів;

6) факторний аналіз – проводиться для визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник. Проводиться за допомогою моделювання (детермінованого та стохастичного);

7) спеціальний аналіз – прогноз наявних грошей, аналіз взаємозв'язку прибутку – обсягу реалізації – ціни, аналіз руху грошових коштів тощо.

Головним із шляхів покращення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства – явних та прихованих. Пошук резервів, які можуть бути використані для покращення фінансового стану підприємства, проводиться шляхом ґрунтовної оцінки всіх складових його діяльності.

Вдосконалення фінансового стану підприємства можливе за рахунок збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Підвищення розмірів вхідних потоків можливе за рахунок:

- Збільшення виручки від реалізації;
- Продажу частини основних фондів;
- Рефінансування дебіторської заборгованості.

Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків, до них належать:

- Оплата товарів, робіт, послуг, що належать до валових витрат;
- Оплата товарів, робіт, послуг, що не належать до валових витрат;
- Здійснення реальних та фінансових інвестицій;
- Сплата податків та інших платежів до бюджету;

- Повернення капіталу, який був залучений на фінансовому ринку. [3, с.61].

Щоб збільшити обсяги реалізації, треба максимально активізувати збутову діяльність підприємства. Стимулювати збут можна різними методами. Бажаний результат можна отримати надан-

ням знижок покупцям, помірними зменшеннями цін, застосуванням масової реклами. Не існує для всіх підприємств єдиного рецепту збільшення обсягів реалізації. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу. Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це: 1) проведення реструктуризації активів підприємства; 2) сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу; 3) перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства [5, с. 91-92].

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання. Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви. Приховані резерви – частина капіталу, що ніяк не відображена в балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю. Шляхами покращення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу. Одним з основних напрямів пошуку резервів є зменшення вихідних грошових потоків через зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток. На кожному підприємстві, залежно від його особливостей, можуть бути різними набір

факторів, які впливають на собівартість [7, с. 35-40].

Щоб задовільнити фінансовий стан підприємства необхідно систематично проводити аналіз фінансів підприємства та усунути наявні недоліки. Для поліпшення оцінки фінансового стану підприємства можна запропонувати наступні шляхи: адаптувати методики аналізу до потреб підприємств; вдосконалювати теоретичні засади формування та реалізації інформаційної системи підприємства; розробляти методичне забезпечення процесу прогнозування фінансового стану підприємства.

Висновки та пропозиції. Отже, фінансовий стан є найважливішою характеристикою ділової активності й надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів. Тому за умов ринкової економіки істотно підвищився інтерес учасників економічного процесу до об'єктивної та вірогідної інформації про фінансовий стан підприємства. Покращення фінансового стану підприємства можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності. Проте, потрібно звернути увагу на те, що для кожного підприємства необхідно обирати індивідуальні шляхи для покращення фінансового стану та усунення недоліків в його бізнес-процесах.

Список літератури:

1. Вдосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств у контексті регулювання їх економічної поведінки в мінливому середовищі / В. В. Прядко, В. К. Євдокименко, Е. О. Юрій, М. В. Корвацький // Регіональна економіка. – 2012. – №1. – С. 69-79.
2. Головка В. І. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека / В. І. Головка, В. А. Мінченко, В. М. Шарманська. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 446 с.
3. Карпенко Г. В. Шляхи вдосконалення фінансового стану підприємства / Г. В. Карпенко // Економіка держави. – 2010. – №1. – С. 61-62.
4. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал підприємства та його оцінювання: методологічний аспект / О. Д. Костевич // Легка промисловість. – 2010. – №2. – С. 10-13.
5. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства / В. С. Марцин // Економіка, фінанси, право. – 2009, – №7. – С. 26-29.
6. Обуцак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т. А. Обуцак // Актуальні проблеми економіки. – К. 2009, №9. – С. 92-100.
7. Смачило В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств / В. В. Смачило, Ю. В. Бутникова // Економічний простір: збірник наукових праць. – 2008. – №20/2. – С. 35-40.
8. Цар, О. З. Аналіз динаміки фінансового стану підприємств України / О. З. Цар // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – №3. – С. 221-238.

Богацкая Н.Н., Галюк О.В.

Винницкий торгово-экономический институт

Киевского национального торгово-экономического университета

ФИНАНСОВОЕ СОСТОЯНИЕ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПУТИ ЕГО УЛУЧШЕНИЯ В БИЗНЕС-ПРОЦЕССАХ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

В статье освещена сущность финансового состояния предприятия, приведены основные показатели оценки финансового состояния предприятия. Рассмотрены актуальные проблемы предприятия и выявлены пути их улучшения в бизнес-процессах предприятия.

Ключевые слова: предприятие, финансовое состояние предприятия, финансовая стабильность, анализ финансового состояния.

Bogatska N.M., Galyuk O.V.

Vinnitsa Trade and Economic Institute KNTEU

FINANCIAL STATE OF ENTERPRISE AND WAYS OF HIS IMPROVEMENT IN BUSINESS-PROCESSES OF THE ENTERPRISE

Summary

The article deals with the nature of the financial condition of the company, are the main indicators for assessing the financial condition of the company. Actual problems of the company and found ways to improve them in business-processes of the enterprise.

Key words: businesses, financial condition, financial stability, financial analysis.